

Fyzika – 6. ročník

očekávané výstupy RVP	témata / učivo	očekávané výstupy ŠVP	přesahy, vazby, mezipředmětové vztahy průřezová témata
2.1., 2.4.	1. Časový vývoj mechanických soustav Studium konkrétních příkladů 1.1 Pohyby družic a planet • Keplerovy zákony • Newtonův gravitační zákon (vektorový zápis) • pohyb satelitů • geostacionární družice	Žák: 1.1 • uvede základní momenty ve vývoji poznání stavby vesmíru • s použitím pohyblivé báze z 2. Newtonova zákona odvodí vlastnosti rovnoměrného pohybu satelitu po kružnici, odvodí 3. Keplerův zákon • určí rychlost a dobu oběhu družice, odlišuje ji od periody vlastní rotace • zdůvodní podmínky pohybu geostacionárního satelitu • využívá informací o pohybech družic a planet	Mediální výchova - okruh Účinky mediální produkce a vliv médií (podíl médií v cestě za poznáním vesmíru; výzkum nových planet, vývoj poznatků; informace o působení družic, využití výsledků jejich práce pro další vědecké účely Filozofie - vývoj představ o stavbě vesmíru If - vyhledává nové, aktuální zdroje informací o daném tématu Výchova k myšlení v evropských a globál. souvislostech - okruh Žijeme v Evropě Z - sluneční soustava M - kuželosečky
2.1., 2.4.	1.2 Pohyb nabitě částice v homogenním elektrickém poli	1.2 • vysvětlí, proč se nabitá částice pohybuje v elektrickém poli se zrychlením	

2.1., 2.4.	• elektrostatické pole • práce elektrické síly • pohyb nabité částice v homogenním elektrickém poli • lineární urychlovač částic 1.3 Pohyb nabité částice v homogenním magnetickém poli • práce Lorentzovy síly • pohyb nabité částice v homogenním magnetickém poli • aplikace: urychlovač částic (synchrotron), hmotnostní spektrograf, televizor	• zapíše diferenciální rovnici pohybu • odvodí kanonickou rovnici trajektorie (přímka či parabola, v závislosti na počátečních podmínkách) • vypočítá odchylku elektronového svazku • převádí J–eV • objasní princip a použití elektronového děla 1.3 • zná vyjádření magnetické síly, odvodí její vlastnosti • dokáže, že pohyb nabité částice v homogenním magnetickém poli je rovnoměrný po kružnici v případě, že je počáteční rychlost kolmá na magnetické pole • vypočítá odchylku částic, dokáže, že závisí na hmotnosti částice • objasní použití ve výzkumu a praxi	Technika - principy přístrojů
2.1., 2.4.	1.4 Kmitající soustavy • úvod (vratná síla, rovnovážná poloha) • klasifikace oscilátorů • charakteristické veličiny • matematické kyvadlo	1.4 • definuje charakteristické veličiny a ze záznamu určí jejich velikost • rozměrovou analýzou zdůvodní vztah pro vlastní periodu • experimentálně ověří nezávislost periody malých kmitů na amplitudě, ověří vztah pro vlastní periodu kmitů, popíše postup měření	
3.4., 2.4.	1.5 Kmity tělesa na pružině • diferenciální rovnice • analytické řešení	1.5 • využívá druhý Newtonův pohybový zákon, v případě vodorovných kmitů nalezne analytické řešení	M - diferenciální rovnice

2.5. 4.2., 4.4., 4.6.	- vlastní perioda - tlumené kmity, pseudoperioda 1.6 Rezonance 2. Časový vývoj mechanických soustav Energetické hledisko - elementární práce síly - potenciální energie pružnosti - zákon zachování mechanické energie 3. Časový vývoj elektrických soustav 3.1 Kondenzátor - znázornění, znaménkové konvence - kapacita 3.2 Obvody s kondenzátorem - nabíjení a vybíjení kondenzátoru	- objasní význam symbolů v řešení diferenciální rovnice - prokáže vliv hmotnosti a tuhosti pružiny na vlastní periodu - pořídí záznam tlumených kmitů, změří amplitudu, pseudoperiodu, mění míru tlumení 1.6 - vysvětlí princip mechanické rezonance a vliv charakteristických parametrů - uvede příklady mechanických rezonancí 2. - odvodí vztah pro potenciální energii napjaté pružiny - vyjádří zákon zachování mechanické energie soustavy těleso–pružina, Země–družice, ... a využívá jej v konkrétních situacích - z experimentálního dokumentu vypočítá energie a výsledky interpretuje z hlediska zachování či nezachování mechanické energie soustavy 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. - schematicky znázorní proud v obvodu a pomocí šipek jednotlivá napětí - využívá vztah mezi nábojem, proudem a napětím - odvodí diferenciální rovnici RC obvodu s napětím tvaru obdélníkových pulsů - z ní odvodí průběh napětí a proudu v obvodu,	Hv - praktické využití rezonancí M - diferenciální rovnice

	• přechodný a stacionární režim, časová konstanta • elektrická energie kondenzátoru 3.3 Indukční cívka • znázornění, znaménkové konvence • elektromagnetická indukce • Lenzův zákon 3.4 Obvody s cívkou • náběh a zánik proudu v obvodu • časová konstanta • magnetická energie 3.5 Volné kmity v obvodu RLC • obvod LC – netlumené kmity • obvod RLC – tlumené kmity • buzené kmity, rezonance • energetická interpretace 4. Časový vývoj soustav a měření času • Jak změřit dobu? • Měření času k určování délek • Měření času k určování rychlostí	objasní význam časové konstanty a posoudí vliv parametrů R a C • podle schématu sestaví obvod, k pozorování napětí používá osciloskop nebo počítač • analyzuje experimentální dokument: identifikuje napětí, prokáže vliv R a C • využívá vztahu pro napětí na koncích cívky • používá zákon elektromagnetické indukce k řešení problémů a vysvětlení principu některých praktických zařízení • odvodí diferenciální rovnici RL obvodu s napětím tvaru obdélníkových pulsů • z ní odvodí průběh napětí a proudu v obvodu, objasní význam časové konstanty a posoudí vliv parametrů R a L • zobrazí napětí v RL obvodu, identifikuje je, posoudí vliv R a L, určí časovou konstantu • rozlišuje periodický, pseudoperiodický, neperiodický režim, narýsuje průběh napětí na kondenzátoru • v případě LC obvodu provede analytické řešení • experimentálně prokáže vliv R, L a C • používá osciloskop : nastaví, současně zobrazí a identifikuje dvě napětí, určí jejich vlastnosti, anebo analyzuje jiný experimentální záznam 4. • využívá rozpadové křivky k určování stáří nějaké události • využívá periodických dějů k určování doby • využívá šíření vln k určování délky nebo rychlosti, zná praktické aplikace	

		• přesně definuje metr a sekundu	